

Havacılık Alanında Ön Lisans ve Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler Üzerine Bir Araştırma

Gülçin ÖZBAY¹

¹Doç.Dr., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, gozbay@subu.edu.tr

Vildan TÜYSÜZ²

²Doktora Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, vildantuysuz@outlook.com

Serkan SEMİNT³

³Arş. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, serkansemin@kmu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 13.07.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 30.01.2024

e-Yayım/e-Printed: 29.02.2024

DOI: 10.52995/jass.1326736

ORCID: 0000-0002-5647-7137, 0000-0002-4674-5628, 0000-0002-6305-1898

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’de havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mevcut durumlarını tespit etmek ve bu üniversitelerde istihdam edilen akademisyenlerin sayısal verilerini elde etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. YÖKATLAS veri tabanının arama kısmına “sivil havacılık ulaştırma işletmeciliği”, “sivil havacılık kabin hizmetler” “havacılık yönetimi”, “havacılık elektrik ve elektroniği”, “havacılık ve uzay mühendisliği” yazılarak havacılık alanında eğitim veren yükseköğretim kurumlarına ulaşılmıştır. Havacılık alanında eğitim verilen ön lisans ve lisans programları tespit edilmiş olup sayısal verileri ortaya çıkarılmıştır. Ön lisans düzeyinde 50 üniversitenin (%61’i vakıf), lisans düzeyinde 43 üniversitenin (%56’sı devlet) havacılık alanında eğitim verdiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda çalışmada ön lisans düzeyinde ve lisans düzeyinde havacılık alanında eğitim veren üniversiteler bölge bazında değerlendirilmiş ve hangi bölgede kaç üniversitesin olduğu haritalar üzerinde gösterilmiştir. Araştırma sonucunda havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren kurumların çoğunlukla Marmara Bölgesi’nde bulunduğu, ön lisans düzeyinde 305 akademisyenin istihdam edildiği, lisans düzeyinde ise 375 akademisyenin istihdam edildiği ve her iki düzeyde de akademisyenlerin büyük çoğunluğunun işletme mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri, Havacılık Yönetimi, Havacılık Elektrik Elektroniği, Havacılık ve Uzay Mühendisliği

A Research on Universities Providing Associate and Undergraduate Education in the Field of Aviation

ABSTRACT

The main purpose of this study is to determine the current status of higher education institutions that provide associate and undergraduate education in the field of aviation in Turkey and to obtain the numerical data of the academicians employed in these universities. For this purpose, content analysis method was used in the study. Higher education institutions providing education in the field of aviation were reached by typing "civil aviation transportation management", "civil aviation cabin services", "aviation management", "aviation electricity and electronics", "aviation and space engineering" in the search section of the YÖKATLAS database. Associate and undergraduate programs in the field of aviation have been identified and their numerical data have been revealed. It has been determined that 50 universities (61% foundation) at associate degree level and 43 universities (56% state) at undergraduate level provide education in the field of aviation. At the same time, universities providing education in the field of aviation at the associate degree and undergraduate level were evaluated on a regional basis and how many universities in which region were shown on the maps. As a result of the research, it has been determined that the institutions providing education at the associate and undergraduate level in the field of aviation are mostly located in the Marmara Region, 305 academicians are employed at the associate degree level, 375 academicians are employed at the undergraduate level, and the majority of the academicians at both levels are business graduates.

Keywords: Civil Air Transport Management, Civil Aviation Cabin Services, Aviation Management, Aviation Electrical Electronics, Aviation and Space Engineering

1. GİRİŞ

Havacılık sektörü, dünya çapında turizm ve kargo talebindeki büyüme nedeniyle son birkaç yılda istikrarlı bir büyümeye tanık olmuştur. Havacılık, birçok bölgede sosyal kalkınmaya ve ekonomik büyümeye katkıda bulunan önemli bir sektördür. Havacılık sektörü, doğrudan ve dolaylı olarak milyonlarca vasıflı ve yarı vasıflı insanı istihdam etmektedir. Sektör, dünya çapında turistlerin, tıbbi malzeme, gıda ve diğer temel mallar gibi yüklerin hızlı bir şekilde taşınmasını sağlayan turizm ekonomisinin önemli bir parçası olmaya devam etmektedir (Dube, Nhamo ve Chikodzi, 2021).

Türkiye’de havacılık sektöründe kalifiye insan gücü ihtiyacının sağlanması amacıyla Yükseköğretim Kurulu ile Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü arasında iş birliği protokolü imzalanmıştır. Bu iki kurum arasında gerçekleştirilmiş iş birliği protokolünde, yükseköğretimlerde sivil havacılık sektörü işletmelerinin gereksinim duyacağı bütün alanlarla ilgili bölümlerin açılması kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra kalite standartları gereği açılacak olan bu bölümlere ait müfredat ve eğitim içeriklerinin oluşturulmasına da karar verilmiştir. Yapılan protokol nezdinde yükseköğretimlerde sivil havacılık eğitimi veren öğretim programlarının artırılması ve geliştirilmesi hedeflenmiş, uçak bakım teknisyenliği, pilotaj, sivil hava ulaştırma işletmeciliği, kabin hizmetleri ve havacılık yönetimi gibi bölümlerin artırılması amaç edinmiştir. Türkiye’de ve dünyada hızlı bir gelişme ivmesi yakalayan sivil havacılık sektörünün işgücü ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte yetiştirilmiş ve mesleki donanımlara sahip kalifiye elemanların yetişmesi için üniversitelere büyük sorumluluk ve iş düşmüştür (Durmuş ve Tokyay, 2021).

Nitel olarak tasarlanan bu çalışmanın amacı Türkiye’de havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mevcut durumlarını tespit etmektir. Araştırma kapsamında yapılan literatür taraması sonucunda COVID-19’un havacılık sektörüne etkisi (Akca, 2020; Macit ve Macit, 2020; Şen ve Bütün, 2021; Kalkın, 2021; Dölen, Yanık ve Ayanoğlu, 2021; Abu-Rayash ve Dincer, 2020; Mhalla, 2020; Yu ve Chen, 2021; Bureau, 2021; Florido-Benítez, 2021), dijital pazarlama (Abu-Dalbouh, 2020; Karaağaoğlu ve Ülger, 2020; Işılar, 2021; Acar, 2023; Keke, 2023; Basal ve Suzen, 2023) havacılık ve savaşlar (Tekin, 2020; Çelfiş, 2010; Dempsey, 2002), havacılık ve iletişim (Ergül, 2009; Dönmez ve Uslu, 2016; Yılmaz, Savas ve Muratoglu, 2021; Dave, Choudhary, Sihag, You ve Choo, 2022), havacılık ve eğitim (Crehan, 1995; Karp, 2000; Yavaş, Macit ve Yeşilay, 2021; Acarbay, 2016; Ergün, 2014) gibi birçok başlık altında havacılık konusunun ele alındığı görülmüştür. Fakat havacılık konusunun ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumları bağlamında ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple yapılan bu çalışmanın literatürdeki boşluğu tamamlayacağı, araştırmacılara yükseköğretim düzeyinde verilen eğitim konularına ilişkin bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Çalışma amacı doğrultusunda ilgili literatür taranarak havacılık hakkında genel bilgiler verilmiş, Yükseköğretim Program Atlası’ndan “sivil havacılık ulaştırma işletmeciliği”, “sivil havacılık kabin hizmetler” “havacılık yönetimi”, “havacılık elektrik ve elektroniği”, “havacılık ve uzay mühendisliği” alanlarında eğitim veren yükseköğretim kurumları belirlenmiş ve içerik analizi yapılmıştır. Daha sonra hem ilgili kurumların web sayfasından hem de Yükseköğretim Akademik aramadan faydalanılarak bu kurumlarda istihdam edilen akademisyenlerin mezuniyetlerine ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Yapılan bu çalışmanın havacılık alanında eğitim veren kurumların mevcut durumunu ortaya koymak ve bu alanda eğitim veren yükseköğretimlerin daha verimli olması, kalitelerinin artırılması bakımından elzemdir. Araştırmada öncelikle yükseköğretim düzeyleri kısıtlaması yapılmıştır. Araştırma havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren üniversiteler ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada diğer bir kısıt ise bazı akademisyenlerin YÖK’ün akademik portalındaki eğitim bilgilerinin bulunmamasıdır.

Günümüzde akademik kadro ilanlarında ilgili disiplin dışında farklı disiplinlerin şartları verilerek kadrolar ilan edilmektedir bu kadından yola çıkıldığında havacılık alanında da bahsi edilen durum söz konusu mudur? Sorunsalından yola çıkılmıştır. Her bölümde olduğu gibi havacılık alanında da nitelikli insan gücü yetiştirmek önem arz etmektedir. havacılık Nitelikli insan gücü yetiştirmek için de üniversitelerde uzmanlık alanında nitelikli kişilerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Yapılan bu çalışmada Türkiye’de havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren kurumların istatistiki verilerini ortaya koymak ve bu kurumlarda istihdam edilen akademisyenlerin akademik özgeçmişlerine ilişkin bilgilerin tespitine varmak hedeflenmiştir. Günümüzde havacılık alanında eğitim veren üniversite sayılarının ve akademisyen sayılarının ortaya çıkarılması için çalışma, güncel bir durum kazandırması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca “*havacılık kuralları kanla yazılmıştır*” ifadesi havacılık alanında verilen eğitimin son derece önemli olduğunu vurgular niteliktedir. Bu ifadeden yola çıkılarak literatür taraması yapılmış, çalışmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuş ve çalışmanın amacına ulaşması için aşağıda yanıtları aranan araştırma soruları geliştirilmiştir:

- Havacılık eğitimi neden önemlidir?
- 2022 yılı verilerine göre Türkiye’de ön lisans ve lisans düzeyinde havacılık eğitimi veren üniversite sayısı kaçtır?
- Bölge bazında havacılık eğitimi veren üniversitelerin güncel sayısı nedir?
- Havacılık alanında istihdam edilen akademisyenlerin lisans mezuniyetleri nelerdir?
- Havacılık alanında istihdam edilen akademisyen sayısının güncel durumu nedir?
- Havacılık alanında eğitim veren üniversiteler, fakülte bazında mı yoksa yüksekokul bazında mı eğitim vermektedir?

1. LİTERATÜR

1.1. Havacılık Sektörü

İnsanoğlu gökyüzünde uçan kuşlara bakıp uçmayı istemiş fakat bunu çok uzun zaman sonra başarabilmiştir. Mitolojik kaynaklara bakıldığında kuşlar, kuşlara benzer varlıkların çektiği uçan araçlar ya da uçan ilahlar gibi motiflerin insanoğlunun uçmaya yönelik isteğini yansıttığı görülmektedir. İlgili kaynaklar incelendiğinde Mısır ve Çin’de planör (uzun süre uçabilen motorsuz araç) benzeri çalışmalar yapıldığına dair kanıtlar bulunsa da ilk çağlarda uçuş çalışmaları yapıldığına ilişkin net bir bilgi bulunmamaktadır. İlk hava aracı olan uçurtmanın M.Ö. 1000’li yıllarda Çin’de ortaya çıktığı bilinmektedir. (Petrescu, Aversa, Akash, Bucinell, Corchado, Apicella ve Petrescu 2017; Dalamagkidis, Valavanis ve Piegl 2012). Uçurtmanın bulunması ile birlikte insanlar uçuşun ideali ile ilgili düşünmeye başlamıştır. Uçurtmanın icat edilmesi planör ve balon icadına öncülük etmiştir. Uçuşun mümkün olduğunu bilimsel olarak ortaya koyan ilk insanlardan biri Roger Bacon’dur. Bacon, mevcut kara ve deniz taşıtlarından daha büyük, bir insanı taşıyarak uçurabilecek, insan ya da hayvan gücüne ihtiyaç duymayan araçların imal edilebileceğini ve bu araçlarla inanılmaz hızlara ulaşılabileceğini yazmıştır. Joseph ve Jacques Montgolfier kardeşler ise 5 Haziran 1783’te Fransa’da 800 metre yüksekliğinde bezden yapılmış, üzeri kâğıtla kaplanmış, altında saman ve yün yakılabilen ve sıcak hava ile şişirilebilen balonları 1500 metrelik yüksekliğe çıkarmayı başarmışlardır (Url-1). Havacılık Tarihi olarak ortaya çıkan olgu modern anlamda Wright kardeşlerin icat ettiği uçakla başlamıştır. Tarihi süreç içerisinde havacılığın başlangıcı olarak 1903’te Wright kardeşlerin “Flyer” adını verdikleri, Türkçeye uçak ve tayyare olarak geçen icat temel alınmaktadır (Canlı, 2019:1).

Hava araçları ile ticari amaç güderek posta, yük ve yolcu taşınması havayolu taşımacılığı olarak tanımlanmaktadır. Havayolu işletmeleri oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Havacılık sektöründe bazı işletmelerin filolarında yalnızca bir uçak bulunurken bazılarının filosunda yüzlerce uçak bulunmaktadır. Sektörde günde yüzlerce sefer yapan işletmeler bulunduğu gibi dönemsel olarak faaliyette bulunan işletmeler de vardır. Havacılık sektörü sayesinde şehir, ülke hatta kıtalara ulaşım sağlanmaktadır. Havayolu sektörünün yük ve yolcu taşımaya katkısının yanı sıra ekonomik gelişmeye ve büyümeye katkısı son derece fazladır. Havacılık sektörü bireylerin sosyal ve günlük yaşamlarını, diğer ülkeler ile olan ilişkilerini hem politik hem ekonomik yönden etkileyen önemli bir sektördür (Sun, 2019).

kardeşlerin uçuşundan yirmi yıl sonra yapılmaya başlanmıştır (Barata ve Neves, 2011). Fakat Wright Kardeşler'in başarılı kontrollü uçuşunun, kendilerinden önceki Samuel Langley, Sir George Cayley ya da Otto Lilienthal gibi mucitlerin önceki deney ve çalışmaları olmadan mümkün olamayacağı ifade edilmiştir. Cayley uçuş prensiplerini bilimsel anlamda ortaya koymasından ötürü kimi kaynaklarca havacılığın babası olarak kabul edilmektedir. Taşıma kuvveti, ağırlık, itki kuvveti, sürüklenme kuvveti gibi hava aracı üzerinde etki gösteren dört kuvvet ve bahsi edilen kuvvetler arasındaki ilişki George Cayley tarafından ilk kez tanımlanmıştır. George Cayley'in Havacılık bilimi için yaptığı en önemli katkı, bilimsel araştırma araç ve yöntemlerini bu alanda uygulamasıdır (Eğitim Bilişim Ağı, 2023).

Türkiye'de sivil havacılık eğitimi, 1986'da kurulan Anadolu Üniversitesi bünyesinde Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu'nun açılmasıyla başlamıştır (Yalçinkaya ve Adiloğlu, 2012). 1992'de Yüksek Öğretim Kanunu'nda yapılan değişiklik sebebiyle Anadolu Üniversitesi'nin eğitim süresi İngilizce hazırlık eğitiminin de dâhil edilmesiyle beş yıla çıkarılmıştır. Nitelikli personel ihtiyacını karşılamak amacıyla 2001 yılında Erciyes Üniversitesi, 2005 yılında Kocaeli Üniversitesi ve 2008 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi'nde lisans düzeyinde havacılık eğitimleri vermeye başlanmıştır (Kıracı ve Bayrak, 2014). Genel olarak havacılık alanında verilen ilk teknik eğitimler incelendiğinde bu eğitimlerin önce uçak fabrikalarında, eğitimin ilerleyen dönemlerinde havacılık işletmelerinde sonrasında da yükseköğretilere vermeye başlandığı bilinmektedir. 1941'de İstanbul Teknik Üniversitesi Uçak Mühendisliği Fakültesi, makine mühendisliği bünyesinde eğitim vermeye başlamıştır. Bu fakülte Nuri Demirağ tarafından kurulmuş ve fakültenin kurulması için gerekli masrafları kendisi karşılamıştır. Vecihi Hürkuş ve Nuri Demirağ havacılık eğitimine önem veren ve bu alanda eğitim veren ilk kişilerdendir. Havayolu işletmeleri sivil havacılık alanında ilk eğitim veren kurumlardır ve Türk Hava Yolları bünyesindeki Eğitim Başkanlığı bu kurumlardan ilkidir. Alanda donanımlı ve eğitilmiş personel yetiştirilmesinde en önemli kurumlar ise üniversitelerdir. Sektörde ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan ve önlisans eğitimi veren meslek yüksekokulları ve dört yıllık lisans eğitimi veren fakülteler mesleki ve teknik eğitim vermektedir (Bilkay, 2021).

Havacılığın her alanı yüksek seviyede uzmanlık gerektirmektedir. Bu sebeple havayolunda görev alan pilottan uçak bakım personeli, yer hizmeti çalışanları, ofiste eğitim veren personele kadar her çalışanın işinin gerektirdiği çeşitli sertifika ve diplomalara sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Havacılık eğitiminde belgelendirme/sertifika sistemi önemli konular arasındadır. Söz konusu sertifikaların hangi kurumlardan ve hangi eğitmenlerden alınacağı, ne kadar süre geçerli olduğu ve ne şekilde alınacağı, almış oldukları eğitim programlarının içeriği gibi konular havacılık teknik otoritelerince ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde belirlenerek uygulanmaktadır. Havacılık alanındaki en önemli eğitim, uçuş ve uçuş emniyeti ile ilgili olan personelin eğitimidir. Uçuşta görevli pilotların yüksek düzeyde bilgi gerektiren eğitim sürelerini tamamlamaları ve tecrübe kazanmaları için gerekli uçuş saatlerini doldurmaları gerekmektedir. Uçak teknisyenleri ise uçak bakım ve modelleri ile ilgili eğitimler alırken kabin memurları havada yaşanabilecek konulara yönelik eğitimler almaktadır. Havacılık eğitimlerinde gerçek yaşamda karşılaşılabilecek fakat emniyet ve maliyet sebebiyle denenmesi mümkün olmayan konularda simülasyon

kullanılarak eğitim verilmektedir. Bu şekilde hem karşılaşılabilecek güç durumlar deneyimlenmekte hem de eğitim kalitesinin artırılması hedeflenmektedir (Karagülle, 2010).

Havacılık alanında uluslararası ve ulusal düzenlemelerin zorunlu hale getirdiği eğitimleri vermek amacıyla çeşitli sayıda üniversiteler açılmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi, Türkiye’de havacılık eğitiminin açılmasına öncülük eden kurumların başında gelmiştir. Akabinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi de eğitim vermeye başlamıştır. Havacılık sektöründeki gelişmeler, sektörde nitelikli personel ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Yukarıda bahsi geçen üniversitelerin havacılık sektörüne nitelikli personel yetiştirdiğinden dolayı çeşitli üniversitelerde de havacılık eğitimi verilen bölümler açılmıştır (Özçelik, 2012). Nitelikli iş gücüne gereksinim duyan havacılık sektörü, sıradan bir şekilde ve yalnızca başvuru neticesinde sektörde çalışmak isteyen kişileri istihdam edilen bir karar verme mekanizmasına sahip değildir. Bunun sonucunda sektöre dair deneyimleri ve bilgi birikimleri olan kişilerin istihdam edilmesi büyük önem taşımaktadır. Buna göre havacılık sektöründe eğitim, çalışanlar ve işletmeler bakımından ortak bir öneme sahiptir. Bu bakımdan da sektörel anlamda verilen eğitimlerin istihdam öncesi ve sonrasında özenli bir şekilde tasarlanması gerektiği düşüncesi ortaya çıkmıştır (Akan, 2017). Genellikle havacılık alanında eğitimin farklı alanlarda gerçekleştiği görülmektedir. Bu alanlar aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır (Karaağaoğlu, 2015):

- **Üniversite-Sektör İşbirlikleri:** Son dönemlerde gelişmekte olan havacılık sektörünün, çeşitli yükseköğretim kurumlarıyla yapmış olduğu eğitim işbirliği, havacılık sektörüne büyük destekler sağlamıştır. Bunun neticesinde üniversitelerin ilgili bölümlerinde eğitim veren akademisyenlerin, işletme bünyesinde vermiş oldukları eğitim desteği, çalışanların bilgilendirilmesi bakımından önem arz etmektedir.
- **Eğitim Kurumlarının Sektör Analizleri:** Yükseköğretim kurumları ilk sırada olmak üzere sivil havacılık ile ilgili kurumlar, eğitimde bulunan süreçleri şekillendirmek adına, sektör içerisinde olan uygulamaları analiz etmekte ve bunun neticesinde de elde edilen sonuçlara göre eğitim yapılarında hem öğrencilerin gelecek dönemlerde istedikleri statüyü elde etmesine hem de sektör gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik değişik uygulamalar gerçekleştirmektedirler.
- **Üniversite Bünyesindeki Eğitim:** Öğrencilerin havacılık sektörüne uyum sağlamaları adına yükseköğretim kurumlarının büyük ölçüde desteklerinin var olduğu söz konusudur. Bu bakımdan işletmeler, üniversite eğitimi almış kişilerin istihdam edilmesine odaklanmaktadır.
- **Sektörel Eğitimler:** Havacılık sektörünün kendi bünyesinde vermiş olduğu eğitimler, sektörün deneyimli isimleri tarafından tasarlanmaktadır. Buna göre havayolu şirketleri, bünyesinde oluşturdukları eğitim birimleriyle çalışanlarını dönemselsel olarak detaylı uygulamalar ile eğitmektedirler.

Sivil havacılık eğitimi günümüzde ulusal ve uluslararası havacılık otoriteleri tarafından denetlenen planlı ve sistemli eğitim faaliyetleri olarak gösterilmektedir. Sivil havacılık eğitimi, uçuş faaliyetlerinin güvenli ve emniyetli bir şekilde icra edilmesini sağlarken, yolcuların algıladıkları kalite üzerinde de belirleyici bir etkisi bulunmaktadır. Havacılık sektöründe sistem olarak yasal düzeyde uyulması gereken zorunlu kurallar, ilkeler,

ve standartlar bulunmaktadır. Bu sistem içerisinde uçuş faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli personelin lisanslı olması ve kurallarla belirlenmiş yeterliliklere sahip olması zorunludur. Türkiye’de Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yurtdışında ise uluslararası otoriteler eğitim ile ilgili belirli standartların yerine getirilmesi gerektiğini yasal zeminde belirlemiştir. Havacılık eğitimleri tüm ülkelerde benzer şekilde meslek edindirme kurslarında, havayolu şirketlerinin bünyesinde ve üniversitelerin meslek yüksekokullarında verilmektedir (Özbek Kayabaş, 2023). Chicago Loyola Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan C. Ornstein, havacılık eğitiminde 10 bilgi alanının temel alınması gerektiğini öne sürmektedir. Bu 10 bilgi alanı şu şekildedir (Lehrer, 1995):

1. Eğitim temel araçları içermelidir.
2. Öğrenme şekli kolaylaştırılmalıdır.
3. Verilen eğitimler gerçek dünyada uygulanabilir olmalıdır.
4. Öğrencinin benlik kavramları, farkındalığı, becerileri ve kişisel bütünlük duyguları geliştirilmelidir.
5. Eğitim birçok biçim ve yöntemden oluşmalıdır.
6. Bireyin teknoloji dünyasına hazırlanması gereklidir.
7. Bireylerin bürokrasi dünyasına hazırlanması gereklidir.
8. Bireyin eski bilgileri almasına izin verilmez.
9. Eğitimin hayat boyu sürececek bitelikte olması gereklidir.
10. Değerler bağlamında öğretim sağlanmalıdır.

2. YÖNTEM

Nitel olarak tasarlanan bu çalışmanın amacı Türkiye’de havacılık alanında önlisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mevcut durumlarını, akademisyen sayılarını, istihdam edilen akademisyenlerin mezuniyet alanlarının neler olduğunu tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda ilgili literatür taranarak havacılık hakkında genel bilgiler verilmiş, Yükseköğretim Program Atlası’ndan “sivil havacılık ulaştırma işletmeciliği”, “sivil havacılık kabin hizmetler” “havacılık yönetimi”, “havacılık elektrik ve elektroniği”, “havacılık ve uzay mühendisliği” alanlarında eğitim veren yükseköğretim kurumları belirlenmiş ve içerik analizi yapılmıştır. Daha sonra hem ilgili kurumların web sayfasından hem de Yükseköğretim Akademik Aramadan faydalanılarak bu kurumlarda istihdam edilen akademisyenlerin mezuniyetlerine ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Yapılan bu çalışmanın havacılık alanında eğitim veren kurumların mevcut durumunu ortaya koymak, bu alanda eğitim veren üniversitelerin verimliliğinin ve kalitelerinin artırılması bakımından elzemdir. %99 başarının dahi başarısızlık sayıldığı ve kuralları kanla yazılmış olan havacılık sektöründe nitelikli insan gücüne daha fazla ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Araştırmada öncelikle yükseköğretim düzeyleri kısıtlaması yapılmıştır. Araştırma havacılık alanında önlisans ve lisans düzeyinde eğitim veren üniversiteler ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada diğer bir kısıt ise bazı akademisyenlerin YÖK’ün akademik portalındaki eğitim bilgilerinin bulunmamasıdır.

3. BULGULAR

3.1. Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Eğitimi Veren Üniversitelere İlişkin Değerlendirme

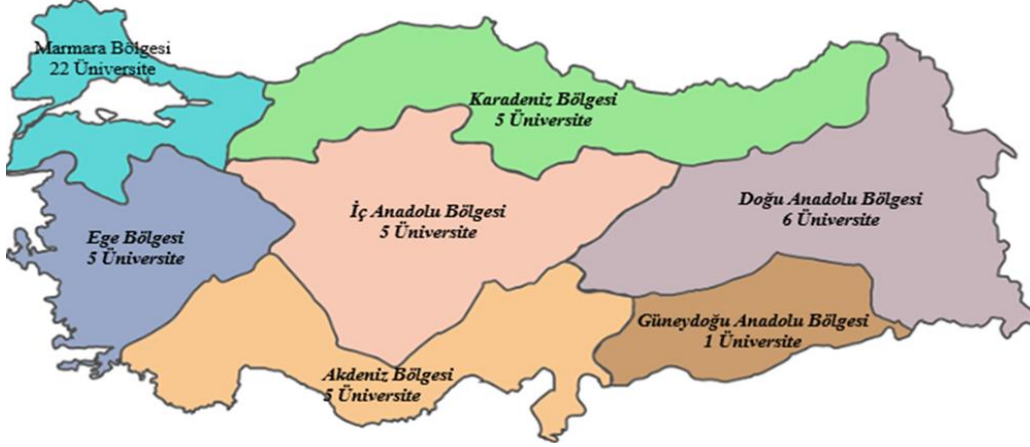
Araştırmada ilk Türkiye’de ön lisans düzeyinde havacılık eğitimi veren üniversiteler Tablo 1’de verilmiştir. Türkiye’de sivil hava ulaştırma işletmeciliği ve sivil havacılık kabin hizmetleri eğitimi veren toplam 50 üniversite olduğu, bu üniversitelerin %61’nin vakıf üniversitesi olduğu ve %45’nin İstanbul’da bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de On Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Şehir	Sahiplik Durumu	Üniversite	Meslek Yüksekokulu
Ağrı	Devlet	Ibrahim Çeçen Üniversitesi	Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu
Antalya	Devlet	Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Gazipasa Mustafa Rahmi Buyukball Meslek Yüksekokulu
Ankara	Devlet	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Bayburt	Devlet	Bayburt Üniversitesi	Demirozu Meslek Yüksekokulu
Bingöl	Devlet	Bingöl Üniversitesi	Bingöl Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Burdur	Devlet	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu
İzmir	Devlet	Dokuz Eylül Üniversitesi	Efes Meslek Yüksekokulu
Erzincan	Devlet	Binali Yıldırım Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu
Eskisehir	Devlet	Eskisehir Teknik Üniversitesi:	Ulaştırma Meslek Yüksekokulu
Gümüşhane	Devlet	Gümüşhane Üniversitesi	Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu
İğdır	Devlet	İğdir Üniversitesi:	İğdir Meslek Yüksekokulu
İsparta	Devlet	İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Keciborlu Meslek Yüksekokulu
İstanbul	Devlet	İstanbul Üniversitesi:	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
Kars	Devlet	Kafkas Üniversitesi	Susuz Meslek Yüksekokulu
Kırklareli	Devlet	Kırklareli Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Mus	Devlet	Alparslan Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Tokat	Devlet	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pazar Meslek Yüksekokulu
Uşak	Devlet	Uşak Üniversitesi	Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu
Zonguldak	Devlet	Bülent Ecevit Üniversitesi	Caycuma Meslek Yüksekokulu
Antalya	Vakıf	Akev Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu

Istanbul	Vakif	Atasehir Adiguzel Meslek Yuksekokulu	Atasehir Adiguzel Meslek Yuksekokulu
Trabzon	Vakif	Avrasya Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Beykent Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Beykoz Universites:	Beykoz Lojistik Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Dogus Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Fatih Sultan Mehmet Vakif Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Gaziantep	Vakif	Hasan Kalyoncu Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Arel Universites	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Aydin Universites	Anadolu Bil Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Bilga Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Esenyurt Universites	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Gedik Universitesi	Gedik Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Gelisim Universites	Istanbul Gelisim Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Kultur Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Okan Universites	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Medipol Universitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Rumeli Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Sisk Meslek Yuksekokulu	Istanbul Sish Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Topkaps Universitesi	Plato Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Istinye Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Izmir	Vakif	Ekonomi Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Izmir	Vakif	Kayram Meslek Yuksekokulu	Izmir Kavram Meslek Yuksekokulu
Nevsehir	Vakif	Kapadokya Universitesi	Kapadokya Meslek Yuksekokulu
Konya	Vakif	KTO Karatay Universitesi	Ticaret ve Sanayi Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Maltepe Universites	Meslek Yuksekokulu
Istanbul	Vakif	Nisantaga Universitesi	Meslek Yuksekokulu
Ankara	Vakif	Turk Hava Kurumu Universitesi	Ankara Havacilik Meslek Yuksekokulu
Izmir	Vakif	Turk Hava Kuromu Universitesi	Izmir Havacilik Meslek Yuksekokulu
Antalya	Vakif	Karpaz Universitesi	Havacilik Meslek Yuksekokulu

Harita 1’de Türkiye’de ön lisans düzeyinde havacılık eğitimi veren üniversitelerin bölgelere göre dağılımı gösterilmiştir. En fazla yüzdelik orana sahip bölge Marmara (%45) olarak tespit edilmiştir. Bu durum Marmara Bölgesi’nde vakıf üniversiteleri sayısının fazla olmasıyla açıklanabilir. Marmara Bölgesi’ni sırasıyla; Doğu Anadolu Bölgesi (%13), Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi (%10) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%2) takip etmektedir.

Harita 1: Türkiye’de Bölge Bazında Havacılık Alanında Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

3.2. Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Eğitimi Veren Kurumlar ve Akademik Yapılarına İlişkin Değerlendirme

Aşağıda Tablo 2’de ilgili üniversitelerin web sitelerinden “sivil hava ulaştırma işletmeciliği” ve “sivil havacılık kabin hizmetleri” bölümlerinde eğitim veren kurumlardaki akademisyenlerin sayısal ve unvan durumları hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Sivil hava ulaştırma işletmeciliği ve sivil havacılık kabin hizmetlerinde eğitim veren toplam 305 akademisyenin olduğu ve öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun (266 kişi) öğretim görevlisi unvanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Türkiye’de ÖnLisans Düzeyinde Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Eğitimi Veren Kurumlar ve Akademik Yapıları

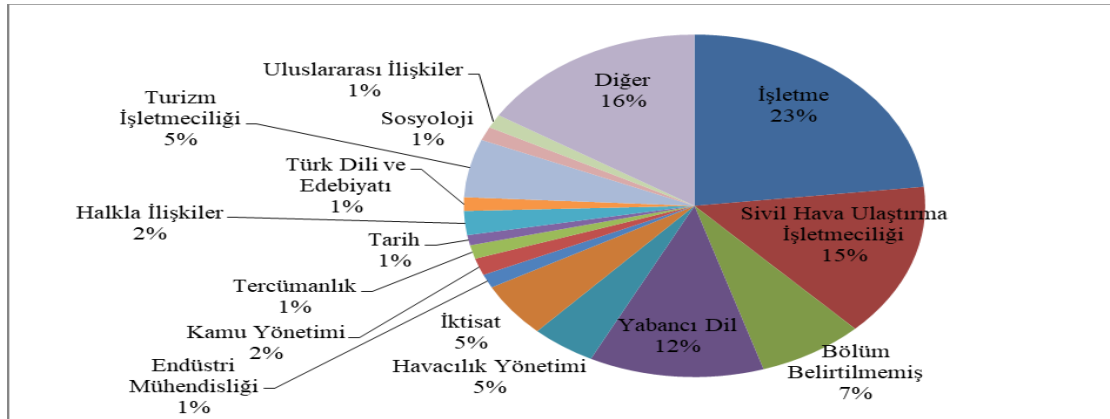
Kurumlar	Arş .Gör.	Öğr.Gör .	Dr. Öğr.Üyesi	Doç .Dr.	Prof. Dr.
İbrahimÇeçenÜniversitesi	-	5	2	-	-
Alaaddin Keykubat Üniversitesi	-	7	-	-	-
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-	3	-	-	-
Bayburt Üniversitesi	-	5	1	-	-
Bingöl Üniversitesi	-	3	-	-	-
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	-	6	-	-	-
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	6	-	-	-
Binali Yıldırım Üniversitesi	-	7	-	-	-
Eskişehir Teknik Üniversitesi	-	3	-	-	-
Gümüşhane Üniversitesi	-	7	-	-	-
Iğdır Üniversitesi	-	5	-	-	-
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	-	2	-	1	-

Istanbul Üniversitesi	-	-	1	-	-
Kafkas Üniversitesi	-	4	-	-	-
Kırklareli Üniversitesi	-	3	-	-	-
Alparslan Üniversitesi	-	3	2	-	-
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	-	4	-	-	-
Uşak Üniversitesi	-	5	2	1	-
Bülent Ecevit Üniversitesi	-	5	1	-	-
Aker Üniversitesi	-	3	-	-	-
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	-	4	1	-	1
Avrasya Üniversitesi	-	3	-	-	-
Beykent Üniversitesi	-	4	3	-	-
Beykoz Üniversitesi	1	-	3	-	1
Doğuş Üniversitesi	-	3	-	-	-
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	-	11	1	-	-
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	-	3	-	-	-
Arel Üniversitesi	-	7	-	-	-
Aydın Üniversitesi	-	9	-	-	-
Bilgi Üniversitesi	-	5	-	-	-
Esenyurt Üniversitesi	-	6	-	-	-
Gedik Üniversitesi	-	3	-	-	-
Gelişim Üniversitesi	-	15	3	-	-
Kültür Üniversitesi	-	10	1	-	-
Okan Üniversitesi	-	1	1	-	-
Medipol Üniversitesi	-	6	2	-	-
Rumeli Üniversitesi	-	8	-	-	-
Sisli Meslek Yüksekokulu	-	3	-	-	-
Topkapı Üniversitesi	-	6	-	-	-
İstinye Üniversitesi	-	3	-	-	-
Ekonomi Üniversitesi	-	15	1	-	-
Kavram Meslek Yüksekokulu	-	3	-	-	-
Kapadokya Üniversitesi	-	22	3	-	-
KTO Karatay Üniversitesi	-	3	-	-	-
Maltepe Üniversitesi	-	6	4	-	-
Nişantaşı Üniversitesi	-	6	1	-	-
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	-	11	-	-	-
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	-	4	1	-	-
Toplam	1	226	34	2	2

3.3. Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Bölümü Akademisyenlerinin Özgeçmişlerine İlişkin Değerlendirme

Karaca (2018: 70) dünya genelindeki yükseköğretim kurumlarında verilen gastronomi öğrenimini incelediği çalışmada, bir alanın eğitim sürecinde akademisyenlerin bilgi, donanım ve tecrübeye sahip

olmasının verilen eğitimin niteliği bakımından önem arz ettiğini belirtmiştir. Aynı zamanda alanda teorik ve uygulamalı ders veren akademisyenlerin alanla ilgili yükseköğretim programlarından mezun olmasının eğitimin verimliliği ile ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Karaca'nın (2018) ifadesinden yola çıkarak Yükseköğretim Akademik Arama ve ilgili üniversitelerin web sitelerinden yararlanılmış ve bu başlık altında Türkiye'de sivil hava ulaştırma işletmeciliği ve sivil havacılık kabin hizmetleri alanında istihdam edilen akademisyenlerin lisans mezuniyet alanları incelenmiştir. Şekil 1 incelendiğinde, işletme mezunu (%23) akademisyenlerin ağırlıklı olduğu, işletmeyi sırasıyla diğer bölümler (%16), sivil hava ulaştırma işletmeciliği (%15), yabancı dil (%12), havacılık yönetimi (%5), iktisat (%5), turizm işletmeciliği (%5), kamu yönetimi (%2) ve halkla ilişkiler (%2) alanlarının takip ettiği görülmektedir. Şekil 1'de "diğer" olarak verilen bölümler ise; uçak ve gövde motor bakımı, yönetim ve organizasyon, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, beden eğitimi ve spor yönetimi, fizik, muhasebe ve vergi, elektronik mühendisliği, fen bilgisi öğretmenliği, inşaat mühendisliği, matematik, makine mühendisliği, genetik mühendisliği, konaklama işletmeciliği, ulaştırma ve lojistik, şehir ve bölge planlama, sağlık yönetimi, jeoloji mühendisliği, yapı eğitimi, elektrik eğitimi, ekonomi, maliye, sanat tarihi, endüstriyel tasarım, gazetecilik, ilahiyat, çevre mühendisliği, siyaset bilimi, uçak mühendisliği, tarımsal yapılar ve sulama, bilgisayar, temel bilimler, uluslararası ticaret, bitki koruma, radyo-televizyon ve sinema, makine eğitimi, Amerikan kültürü ve edebiyatı, malzeme lojistik yönetimi ve sistem mühendisliğidir.

Şekil 1: Türkiye'de Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Alanında İstihdam Edilen Tüm Akademisyenlerin Lisans Mezuniyet Alanları

3.4. Havacılık Yönetimi, Havacılık Elektrik Elektronik, Havacılık ve Uzay Mühendisliği Eğitimi Veren Üniversitelere İlişkin Değerlendirme

Aşağıda Tablo 3'te Türkiye "havacılık yönetimi", "havacılık elektrik ve elektroniği" "havacılık ve uzay mühendisliği" alanında eğitim veren üniversiteler yer almaktadır. İlgili üç alanda eğitim veren toplam 43 üniversite bulunmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Tarsus Üniversitesi, Aydın Üniversitesi, Gelişim Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Kapadokya Üniversitesi, Samsun Üniversitesi bünyesinde ilgili bölümde birden fazla eğitim verildiği görülmektedir. Üniversiteler incelendiğinde %56'sının devlet üniversitesi olduğu, %71'inin "fakülte" bünyesinde eğitim verdiği ve

%30'unun İstanbul'da bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilgili üniversitelerde %65 havacılık yönetimi, %20 havacılık ve uzay mühendisliği, %15 oranında ise havacılık elektrik ve elektroniği eğitimi verildiği saptanmıştır.

Tablo 3: Türkiye'de Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Şehir	Sahiplik Durumu	Üniversite	Fakülte /Yüksekokul	Bölüm
Antalya	Devlet	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Gazipaşa Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Amasya	Devlet	Amasya Üniversitesi	Merzifon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Kayseri	Devlet	Erciyes Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Eskişehir	Devlet	Eskişehir Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Gaziantep	Devlet	Gaziantep Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Iğdır	Devlet	Iğdır Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Hatay	Devlet	İskenderun Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Kocaeli	Devlet	Kocaeli Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Konya	Devlet	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Mersin	Devlet	Tarsus Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Arel Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Aydın Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Bilgi Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Esenyurt Üniversitesi	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Gelişim Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi

İstanbul	Vakıf	Medipol Üniversitesi	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Okan Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Rumeli Üniversitesi	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Ticaret Üniversitesi	İşletme Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Topkapı Üniversitesi	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Nişantaşı Üniversitesi	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Özyeğin Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Ankara	Vakıf	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	İşletme Fakültesi	Havacılık Yönetimi
Ankara	Vakıf	Atılım Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
İstanbul	Vakıf	Beykoz Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Nevşehir	Vakıf	Kapadokya Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Balıkesir	Devlet	Balıkesir Üniversitesi	Edremit Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Diyarbakır	Devlet	Dicle Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Erzincan	Devlet	Binali Yıldırım Üniversitesi	Ali Cavit Çelebioğlu Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Gümüşhane	Devlet	Gümüşhane Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Kastamonu	Devlet	Kastamonu Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Malatya	Devlet	Turgut Özal Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Muğla	Devlet	Sıtkı Kocman Üniversitesi	Dalaman Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Samsun	Devlet	Samsun Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Konya	Devlet	Selçuk Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Isparta	Devlet	Süleyman Demirel Üniversitesi :	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Yönetimi
Kayseri	Devlet	Erciyes Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Elektrik ve Elektronik

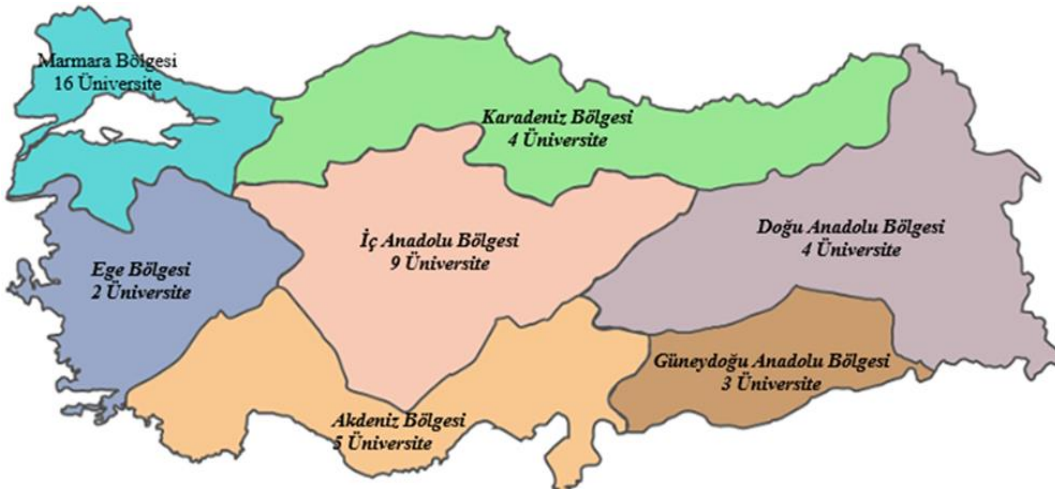
Eskişehir	Devlet	Eskişehir Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Elektrik ve Elektronik
Hatay	Devlet	İskenderun Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Elektrik ve Elektronik
Kocaeli	Devlet	Kocaeli Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık Elektrik ve Elektronik
İstanbul	Vakıf	Gelişim Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Havacılık Elektrik ve Elektronik
Elazığ	Devlet	Fırat Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Nevşehir	Vakıf	Kapadokya Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Havacılık Elektrik ve Elektronik
İstanbul	Vakıf	Nişantaşı Üniversitesi	Sivil Havacılık Yüksekokulu	Havacılık Elektrik ve Elektronik
Adana	Devlet	Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Ankara	Devlet	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Gaziantep	Devlet	Gaziantep Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Hatay	Devlet	İskenderun Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Samsun	Devlet	Samsun Üniversitesi	Özdemir Bayraktar Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Mersin	Devlet	Tarsus Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Ankara	Vakıf	Atılım Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
Gaziantep	Vakıf	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
İstanbul	Vakıf	Aydın Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
İzmir	Vakıf	Ekonomi Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği

Ankara	Vakıf	OSTİM Teknik	Mühendislik Fakültesi	Havacılık ve Uzay
		Universitesi		Mühendisliği

Kaynak: YÖKATLAS ,2022(Ur1-3)

Harita 2 bulgularına göre lisans düzeyinde en fazla havacılık eğitiminin verildiği bölge, Marmara Bölgesi (%39) olduğu saptanmıştır. Marmara Bölgesi'nde ise en fazla havacılık eğitiminin verildiği il İstanbul'dur. Sırasıyla; İç Anadolu Bölgesi (%22), Akdeniz Bölgesi (%12), Doğu Anadolu Bölgesi ve Karadeniz Bölgesi (%10), Ege Bölgesi (%5) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%2), Marmara Bölgesi'ni takip etmektedir.

Harita 2: Türkiye'de Bölge Bazında Havacılık Alanında Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

3.5. Havacılık Yönetimi, Havacılık Elektrik Elektronik, Havacılık ve Uzay Mühendisliği Eğitimi Veren Kurumlar ve Akademik Yapılarına İlişkin Değerlendirme

Tablo 4'te ilgili üniversitelerin web sitesinden "Havacılık Yönetimi", "Havacılık Elektrik Elektronik", "Havacılık ve Uzay Mühendisliği" bölümlerinde değerlendirmeler yapılmış olup bu bölümde istihdam edilen akademisyenlerin sayısal ve unvan durumlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Elde edilen bilgilere göre bu üç bölümde toplam 375 akademisyenin olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin büyük çoğunluğu ise Dr. Öğr. Üyesi (162) unvanına sahiptir.

Tablo 4: Türkiye'de Lisans Düzeyinde Havacılık Yönetimi, Havacılık Elektrik Elektronik, Havacılık ve Uzay Mühendisliği Eğitimi Veren Kurumlar ve Akademik Yapıları

Kurumlar	Arş .Gör .	Öğr.Gör .	Dr. Öğr.Üyesi	Doç .Dr.	Prof. Dr.
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi			2	1	

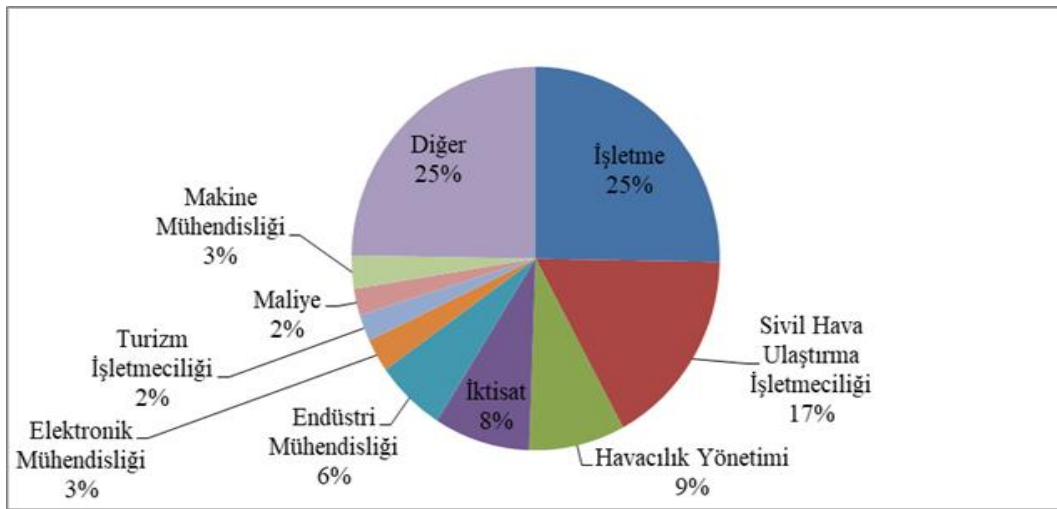
Amasya Üniversitesi	1		3	1	1
Erciyes Üniversitesi	2	2	1	1	1
Eskişehir Teknik Üniversitesi	4	5	4	4	4
Gaziantep Üniversitesi			3		
Iğdır Üniversitesi			1	1	
İskenderun Teknik Üniversitesi	1	1	3	1	
Kocaeli Üniversitesi	2	2	3	1	
Necmettin Erbakan Üniversitesi	4		3	4	1
Tarsus Üniversitesi	1		2		
Arel Üniversitesi	1		4		
Aydın Üniversitesi	1	5	4	3	1
Bilgi Üniversitesi					
Esenrurt Üniversitesi	2		2		
Gelisim Üniversitesi	1		2	1	
Medipol Üniversitesi	1		1		
Okan Üniversitesi				1	
Rumeli Üniversitesi	2		2		
Ticaret Üniversitesi		2	4	2	
Topkapı Üniversitesi	1		2	1	
Nisantasi Üniversitesi	2	1	9	1	
Özyeğin Üniversitesi		3	4	1	
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	2	2	7	1	
Atlim Üniversitesi			6	3	1
Berkoz Üniversitesi	1		3		1

Kapadokya Üniversitesi			3		
Babkesir Üniversitesi			3		
Dicle Üniversitesi	1		3		
Binali Yıldırım Üniversitesi				2	
Gümüşhane Üniversitesi	3	1	2	2	
Kastamonu Üniversitesi	1		2	1	
Turgut Özal Üniversitesi	1		1	1	
Sıtkı Koçman Üniversitesi			1	1	
Samsun Üniversitesi	2	5	3		
Selçuk Üniversitesi	1	3	4	1	
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	1	4	1	
Ercives Üniversitesi	1	3	7	2	2
Eskisehir Teknik Üniversitesi	5	4	8	1	1
İskenderun Teknik Üniversitesi	2		4		
Kocaeli Üniversitesi	1	2	2	4	1
Gelisim Üniversitesi	1		1	1	1
Fırat Üniversitesi	1		1	1	1
Kapadokya Üniversitesi	2		2		
Nisantas Üniversitesi		2	2		
Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	10		3	4	
Yıldırım Berazıt Üniversitesi	1		1	3	6
Gaziantep Üniversitesi	4		3	3	
İskenderun Teknik Üniversitesi	1		4		

Samsun Üniversitesi	4	1	4	2	1
Tarsus Üniversitesi	3	1	5	1	
Atılım Üniversitesi			3		2
Hasan Kalyoncu Üniversitesi			2		
Aydın Üniversitesi	1		2		3
Ekonomi Üniversitesi			4		2
OSTİM Teknik Üniversitesi			3	1	
Toplam	77	46	162	60	30

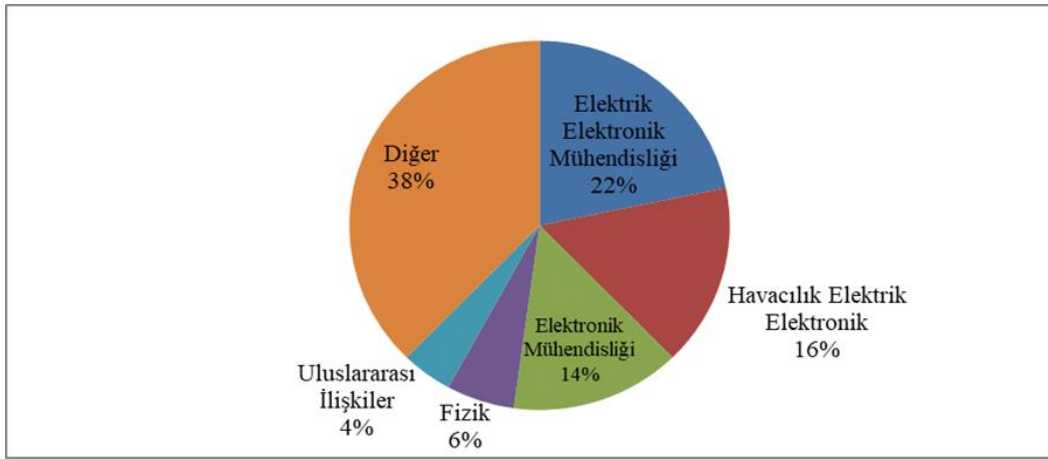
3.6. Havacılık Yönetimi, Havacılık Elektrik Elektronik, Havacılık ve Uzay Mühendisliği Eğitimi Akademisyenlerinin Özgeçmişlerine İlişkin Değerlendirme

Şekil 2 verileri incelendiğinde havacılık yönetimi alanında istihdam edilen akademisyenlerin lisans mezuniyet alanı içerisinde en fazla oranın işletme (%25) bölümüne ait olduğu tespit edilmiştir. İşletme bölümünü ise sivil hava ulaştırma (%17), iktisat (%8), endüstri mühendisliği (%6), elektronik mühendisliği ve makine mühendisliği (%3), maliye ve turizm işletmeciliği (%2) bölümlerinin takip ettiği görülmektedir. Diğer (%25) olarak adlandırılan bölümler ise; bilgisayar mühendisliği, konaklama işletmeciliği, sosyoloji, tekstil eğitimi, uçak mühendisliği, tiyatro eleştirmenliği ve dramatoloji, pazarlama ve reklamcılık, ekonometri, doğu dilleri edebiyatı, tıp, uçak gövde ve bakım, basın ve yayıncılık, İngilizce öğretmenliği, alman dili, meteoroloji mühendisliği, kamu yönetimi, turizm rehberliği öğretmenliği ve havacılık uzay sistemleridir.

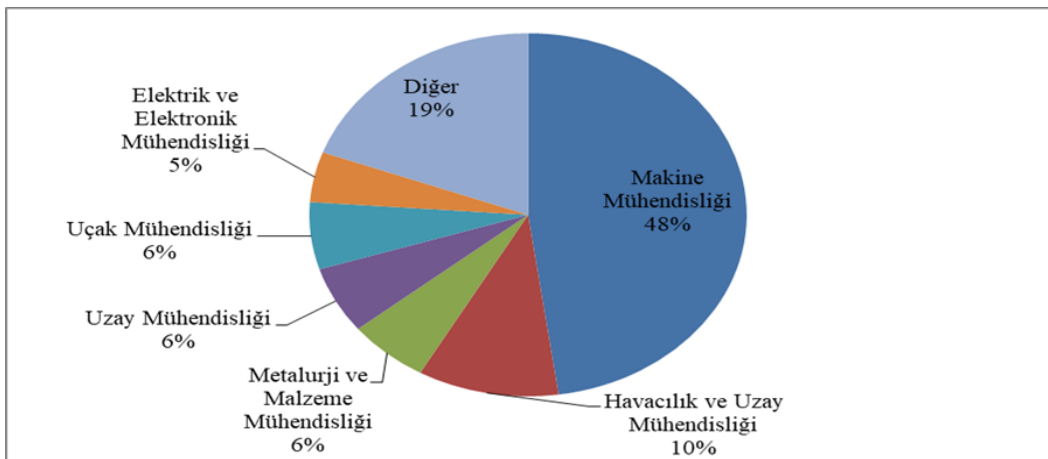
Şekil 2: Türkiye’de Havacılık Yönetimi Alanında İstihdam Edilen Tüm Akademisyenlerin Lisans Mezuniyet Alanları

Şekil 3'te havacılık elektrik elektroniği alanında istihdam edilen akademisyenlerin lisans mezuniyet alanları incelendiğinde elektrik elektronik mühendisliği (%22) bölümünün en fazla orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Havacılık elektrik elektronik (%16), elektronik mühendisliği (%14), fizik (%6) ve uluslararası ilişkiler (%3) bölümlerinin takip ettiği saptanmıştır. Diğer (%38) olarak adlandırılan lisans mezuniyet alanları ise; ulaştırma hizmetleri, istatistik, matematik, arkeoloji sanat tarihi, havacılık mühendisliği, uzay mühendisliği, elektrik eğitimi, metal eğitimi, yönetim ve organizasyon, uçak elektrik elektronik, endüstri mühendisliği, elektronik ve bilgisayar eğitimi, elektrik elektroniği, uçak elektroniği, makine mühendisliği, işletme, uçak mühendisliği, bilgisayar mühendisliği, elektronik ve otomasyon, bilgisayar eğitimi ve makine eğitimidir.

Şekil 3: Havacılık Elektrik Elektroniği Alanında İstihdam Edilen Tüm Akademisyenlerin Lisans Mezuniyet Alanları

Şekil 4'te görüldüğü üzere havacılık ve uzay mühendisliği alanında istihdam edilen akademisyenlerin lisans mezuniyet alanları ağırlıklı olarak makine mühendisliği (%48) olduğu tespitine varılmıştır. Sırasıyla havacılık ve uzay mühendisliği (%10), uçak mühendisliği, uzay mühendisliği ve metalürji ve malzeme mühendisliği (%6), elektrik ve elektronik mühendisliği (%5) bölümlerinin takip ettiği görülmektedir. Diğer (%19) olarak adlandırılan bölümler ise; inşaat mühendisliği, kimya mühendisliği, iktisat, tekstil mühendisliği, matematik havacılık mühendisliği, uçak ve uzay bilim mühendisliği, mekatronik mühendisliği, fizik, metal eğitimi, uçak gövde ve motor, astronomi ve uzay bilimleridir.

*Şekil 4. Havacılık ve Uçay Mühendisliği Alanında İstihdam Edilen Tüm Akademisyenlerin
Lisans Mezuniyet Alanları*

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’de havacılık alanında ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mevcut durumları incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle Yüksek Öğretim Program Atlası’nda (YÖKATLAS) arama kısmına “havacılık” kelimesi taratılarak ön lisans düzeyinde sivil hava ulaştırma işletmeciliği ve sivil havacılık kabin hizmetleri lisans düzeyinde havacılık yönetimi, havacılık elektrik elektroniği, havacılık ve uzay mühendisliği bölümlerinde eğitim veren yükseköğretim kurumları tespit edilmiştir. Ön lisans düzeyinde eğitim veren toplam 50 üniversite ve 305 akademisyen olduğu, 50 üniversitenin 22’sinin Marmara Bölgesi’nde bulunduğu, eğitim veren akademisyenlerin 266’sının öğretim görevlisi unvanına sahip olduğu ve akademisyenlerin %22’sinin lisans mezuniyetlerinin “işletme” olduğu ortaya çıkarılmıştır. Lisans düzeyinde havacılık yönetimi, havacılık elektrik elektroniği, havacılık ve uzay mühendisliği alanında eğitim veren toplam 43 üniversite ve bu üç bölümde toplam 375 akademisyen olduğu, 43 üniversitenin 16’sinin Marmara Bölgesi’nde bulunduğu, eğitim veren akademisyenlerin 162’sinin Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip olduğu ve akademisyenlerin %25’inin lisans mezuniyetinin “işletme” olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni havacılık alanında mezun olan kişilerin sektörde çalışmayı tercih edebilir şekilde açıklamak mümkündür. Çünkü havacılık sektörü hem ulusal hem de uluslararası düzeyde istihdam yaratma gücünü elinde barındıran bir alandır. Ayrıca araştırma sonucuna göre ön lisans eğitimi veren üniversitelerin %61’nin vakıf üniversitesi, lisans düzeyinde eğitim veren üniversitelerin %56’sının devlet üniversitesi olduğu görülmektedir. Kiracı vd., (201:512-513) sivil havacılık lisans mezunlarının istihdam ve kariyer durumlarını incelediği çalışmada, 2005 yılına kadar sivil havacılık eğitimi veren tek üniversite olduğu, 24.06.2013 tarihinde yayınlanan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi’nin kılavuzuna göre bu alanda eğitim veren 12 devlet, 13 vakıf olmak üzere toplam 25 üniversite bulunduğu üniversitelerin 11’nin ön lisans 15’inin lisans düzeyinde eğitim verdiği belirtilmiştir. Ayrıca sivil havacılık alanında eğitim veren 57 akademisyenin 16’sının sivil hava ulaştırma işletmeciliği bölümü mezunu olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre sivil havacılık bölümünde eğitim veren kurumların ve akademisyenlerin sayısının artış gösterdiği görülmektedir. Erdoğan (2019: 61)’ın havacılık yönetimi alanındaki iş tanımlarının yükseköğretim kurumları ders içeriklerine göre analizini yaptığı çalışmada ise Haziran 2019 itibariyle havacılık yönetimi eğitimi veren 13 devlet 10 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 23 üniversite bulunduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucuna göre havacılık yönetimi bölümünde eğitim veren toplam 36 üniversite bulunmaktadır. Yine bu alanda eğitim veren üniversitelerin sayısının arttığını söylemek mümkündür. Bilkay (2021:14) sivil hava havacılık yönetimi bölümlerinde görev alan akademisyenlerin sayısını belirlemek üzere yaptığı çalışmada toplam 238 akademisyenin görev aldığını belirtmiştir. Bu alanda eğitim veren akademisyenlerin sayısının da arttığı yine araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.

Bu bilgiler ışığında çalışmada, havacılık alanında eğitim veren kurumların sayısının artış gösterdiğinin ortaya konulması, istihdam edilen akademisyenlerin mezuniyet alanlarının belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Aynı zamanda havacılık alanında istihdam edilen akademisyenlerin tümünün (680 kişi) mezuniyet alanları incelendiğinde büyük çoğunluğunun ilgili bölümlerden mezun olmadığı dikkate değer bir

bulgudur. Bunun sebebini havacılık alanında verilen derslerin farklı disiplinler kapsamında verilmesi şeklinde açıklamak mümkündür. Havacılık alanında eğitim veren kurumların ve bu kurumlarda görevli akademisyenlerin profillerinin incelendiği bu çalışmanın, literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında araştırmacılara ve kurumlara sunulan öneriler şunlardır:

- Havacılık alanında eğitim veren kurumların mevcut eğitim olanaklarının değerlendirildiği çalışmalar yapılabilir.
- Kurumlar daha verimli ve daha kaliteli eğitim vermek için ilgili alanlarda ihtisasını tamamlamış ve bu alanda uzmanlaşmış akademisyenleri tercih edebilir.
- Ulusal literatüre katkı sağlamak amacıyla havacılık eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı arttırılabilir.
- Kurumların bazılarının birden fazla bölümde eğitim verdiği görülmektedir. Diğer kurumlar da ilgili süreçleri hızlandırarak diğer havacılık bölümlerini açabilir. Bu şekilde havacılık alanında istihdam edilen akademisyenlerin sayısı artacaktır.
- Havacılık alanında eğitim veren kurumların öğrenci profilleri, ülke genelinde tercih edilme istatistikleri, kontenjan, yerleşme ve kayıt istatistiklerinin incelendiği çalışmalar yapılabilir. Bu şekilde üniversitelerin tercih edilme durumları ortaya çıkarılabilir.
- Bu alanda istihdam edilen akademisyenler ile mülakat tekniği kullanarak görüşmeler sağlanıp uygulamalı çalışmalar da gerçekleştirilebilir.
- Havacılık alanında eğitim veren üniversitelerin bölüm dersleri üzerine de araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu sayede üniversitelerin ortak müfredata sahip olup olmadığı saptanabilir.

Özetle havacılık eğitimi hem uygulamalı hem de teorik derslerin verildiği karma bir eğitim modelinden beslenmektedir. Havacılık eğitimini diğer eğitim alanlarından ayıran en temel farklılık ise bahsi edilen eğitim modelidir. Havacılık eğitimi alan kişilerin nitelikli aynı zamanda donanımlı olması gerekmektedir çünkü geçmişten günümüze kadar yaşanmış kazalardan ve bu kazalardan çıkarılan dersler sonucu, aynı kazaların tekrar yaşanmaması ve uçuş emniyetini sağlamak adına bu alanda eğitim alan kişilerin niteliği elzemdir. Alan içerisinde akademisyen olmak için YÖK'ün belirlediği şartlar gözetilmektedir. Örneğin ilgili alanda lisans mezunu olmak, havacılık sektöründe en az 5 yıl iş tecrübesine sahip olmak gibi şartlar akademik ilanlarda göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

Abu-Dalbouh, M. A. (2020). Improving Digital Marketing Strategy in Jordanian Air Aviation Sector for Becoming A Regional Training Center. *Int. Bus. Res.*, 13(6), 139.

Abu-Rayash, A. & Dincer, I. (2020). Analysis of Mobility Trends During the COVID-19 Coronavirus Pandemic: Exploring the Impacts on Global Aviation and Travel in Selected Cities. *Energy Research & Social Science*, 68, 101693.

Acar, M. C. (2023). Havalimanlarında Dijital Pazarlama Uygulamaları ve Sosyal Medya Yönetimi Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Havalimanı Örneği. *Journal of Awareness (JoA)*, 8(1), 49-56.

Acarbay, C. (2016). Havacılık Hizmetiçi Eğitiminde Uzaktan Eğitim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 148-161.

Akan, S. (2017). *Sivil Havacılık Sektöründe Kabin Memurluğu Eğitimi Ve Bireylerin Mesleki Tercihlerine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akca, M. (2020). COVID-19'un Havacılık Sektörüne Etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 45-64.

Barata, J. & Neves, F. (2011). The History of Aviation Education and Training. In 49th AIAA Aerospace Sciences Meeting Including the New Horizons Forum and Aerospace Exposition (p. 407).

Basal, M. & Suzen, E. (2023). The Importance of Digital Marketing in the Strategic Management of Aviation. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 402, p. 02010). EDP Sciences.

Bilkay, S. (2021). Havacılıkta Nitelikli İnsan Kaynağı Yetiştirme Sorununun Üniversitelerdeki Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Havacılık Yönetimi Bölümlerinde Görev Alan Akademik Kadroların Niteliği-Niceliği Bağlamında Değerlendirilmesi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 9(1), 1-18.

Bureau, A. T. (2020). Effects of Novel Coronavirus (COVID-19) on Civil Aviation: Economic Impact Analysis. International Civil Aviation Organization (ICAO), Montréal, Canada.

Canlı, A. (2019). *Osmanlı'dan Cumhuriyete Askeri ve Sivil Havacılık Eğitimi (1911-1950)*, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Crehan, J. E. (1995). Educational Opportunities in Aviation Education. *Journal of Aviation/ Aerospace Education & Research*, 5(2), 5.

Çelfiş, E. (2010). *Soğuk Savaş Dönemi Türk Hükümetlerinin Askeri Havacılık Politikaları (1950-1991)*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Dalamagkidis, K., Valavanis, K. P. & Piegl, L. A. (2012). Aviation History and Unmanned Flight. On Integrating Unmanned Aircraft Systems Into the National Airspace System (pp. 11-42). Springer, Dordrecht.

Dave, G., Choudhary, G., Sihag, V., You, I., & Choo, K. K. R. (2022). Cyber Security Challenges in Aviation Communication, Navigation, and Surveillance. *Computers & Security*, 112, 102516.

Dempsey, P. S. (2002). Aviation Security: the Role of Law in the War Against Terrorism. *Colum. J. Transnat'l L.*, 41, 649.

Dölen, T., Yanık, S. S. & Ayanoğlu, Y. (2021). COVID-19'un Ara Dönem Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri: Havacılık ve İlaç Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 149-168.

Dönmez, K. & Uslu, S. (2016). Havacılıkta İletişim Kaynaklı Kaza ve Olaylar Üzerine Bir İnceleme. *Journal of International Social Research*, 9(45), 1074-1079.

Dube, K., Nhamo, G. & Chikodzi, D. (2021). COVID-19 Pandemic and Prospects for Recovery of the Global Aviation Industry. *Journal of Air Transport Management*, 92, 102022.

Durmuş, S. & Tokyay, E. O. (2021). Havacılık Yönetimi Lisans Öğrencilerinin Meslek Tercih Eğilimlerinin İncelenmesi. *Journal of Aviation Research*, 3(2), 227-242.

EBA (2023). Url-1: http://meslek.eba.gov.tr/upload/dk10/Havacilik_Yonetimi_10_45.pdf (Erişim Tarihi: 11.01.2023).

- Erdoğan, B. (2019). *Havacılık Yönetimi Alanındaki İş Tanımlarının Yükseköğretim Kurumları Ders İçeriklerine Göre Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Ergül, H. (2009). Havacılık Ortamlarında İletişim Biçimleri. *Selçuk İletişim*, 6(1), 99-106.
- Ergün, N. (2014). Sivil Havacılık Güvenliğinde Eğitim Standardizasyonu. *Journal of International Social Research*, 7(29), 370-376.
- Florida-Benítez, L. (2021). The Effects of COVID-19 on Andalusian Tourism and Aviation Sector. *Tourism Review*, 76(4), 829-857.
- Işıl, H. B. (2021). Havayolu Endüstrisinde Dijital Pazarlama Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Havacılık ve Uçay Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 42-63.
- Kalkın, G. (2021). Covid-19 ve Havacılık Sektörünün Geleceği: Havacılık Yönetimi Kapsamında Bir Değerlendirme. *Journal of Aviation*, 5(1), 53-63.
- Karağaoğlu, N. & Ülger, G. (2020). Havayolu Şirketlerinin Dijital Pazarlama İletişiminin Yolcu Satın Alma Kararına Etkisi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 176-206.
- Karağaoğlu, N. (2015). *Sivil Havacılık Alanındaki Sektör Beklentileri ve İstihdam Taleplerinin Akademik Programların Oluşturulmasında Etkisi: YÖK-SHGM Sivil Havacılık Eğitim Komisyonu Çalışmaları*, (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karağaoğlu, N. (2015). *Sivil Havacılık Alanındaki Sektör Beklentileri ve İstihdam Taleplerinin Akademik Programların Oluşturulmasında Etkisi: YÖK-SHGM Sivil Havacılık Eğitim Komisyonu Çalışmaları*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaca, E. (2018). *Dünya Genelindeki Yükseköğretim Kurumlarında Verilen Gastronomi Öğreniminin Karşılaştırılmalı Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Karagülle, D. (2010). Sivil Havacılık. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Ön Lisans Programı.
- Karp, M. R. (2000). University Aviation Education: An Integrated Model. *The Collegiate Aviation Review International*, 18(1).
- Keke, M. E. (2023). Impact of Digital Marketing on the Aviation Industry. *In E3S Web of Conferences* (Vol. 402, p. 02009). EDP Sciences.
- Kıracı, K. & Bayrak, Ü. (2014). Sivil Havacılık Lisans Mezunlarının İstihdam ve Kariyer Durumları Üzerine Bir Araştırma. *E-International Journal of Educational Research*, 5(2), 67-88.
- Kıracı, K., Bayrak, Ü. & Kurt, Y. (2013). Türkiye'deki Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Bölümü Öğretim Eleman ve Yardımcılarının Akademik Özgeçmişlerinin Nicel Görünümü. II. Ulusal Havacılık Teknolojisi ve Uygulamaları Kongresi 29-30 Kasım Gaziemir/İzmir.
- Lehrer, H. R. (1995). What Should Be Included in a Complete Aviation Education?. *Journal of Aviation/Aerospace Education & Research*, 5(2), 3.
- Macit, A. & Macit, D. (2020). Türk Sivil Havacılık Sektöründe Covid-19 Pandemisinin Yönetimi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 100-116.
- Mhalla, M. (2020). The Impact of Novel Coronavirus (COVID-19) on the Global Oil and Aviation Markets. *Journal of Asian Scientific Research*, 10(2), 96.
- Özbek Kayabaş, İ. (2023). *İtibar Yönetimi ve Havacılık Eğitimi İlişkisi Ekseninde Sektörel Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Özçelik,M.(2012). Anadolu Üniversitesi Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi. Türk Hava Yolları Turkish Aviation Academy Dergisi, Sayı 5 ,20-21.

Petrescu, R. V., Aversa, R., Akash, B., Bucinell, R., Corchado, J., Apicella, A. & Petrescu, F. I. (2017). History of Aviation A Short Review. *Journal of Aircraft and Spacecraft Technology*, 1(1), 30-49.

Sun, M. (2019). *Sivil Havacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi ve Ekonomik Krizlerin Havacılık Sektörüne Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Şen, G. & Bütün, E. (2021). Covid-19'un Pandemi Salgınının Havacılık Sektörüne Etkisi: Gig Ekonomisi Alternatifi. *Journal of Aviation Research*, 3(1), 106-127.

Tekin, A. S. (2020). Trablusgarp Harbi ve Havacılık Tarihinde İlkler. *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 16-29.

Yalçınkaya, A. & Adiloğlu, L. (2012), Türkiye’de Lisans Düzeyindeki Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği (SHUI) Eğitim Sisteminin Yapısı ve Analizi. *3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 127-135.

Yavaş, V., Macit, A. & Yeşilay, R. B. (2021). Havacılık Alanında Eğitim Gören Öğrencilerin Mesleki Staj Deneyimlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(2 Pt 1), 331-343.

Yılmaz, F. (2020). Türkiye’de Sivil Havacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi ve 2003-2018 Yılları Arasında Sektörün Değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 113-129.

Yılmaz, H., Savas, S. A. & Muratoglu, S. (2021). Sivil Toplum Kuruluşlarında Yönetişim Bir Alt Boyut Olarak İletişim: Havacılık Alanında Uygulama. *PressAcademia Procedia*, 13(1), 62-68.

YÖKATLAS (2023). Url-2: <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30076> (Erişim Tarihi: 11.01.2023).

YÖKATLAS (2023). Url-3: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=19076> (Erişim Tarihi: 12.01.2023).

Yu, M. & Chen, Z. (2021). The effect of Aviation Responses To the Control of Imported COVID-19 Cases. *Journal of Air Transport Management*, 97, 102140.